

Mű és kultusz

Tranker Kata műveiről

*Milyen sokfélék a Te műveid: az ember szeme előtt rejtve maradnak.
Ehnaton fáraó nagy Aton-himnusza*

Tranker Kata művei a tárgyalkotás és a művészettörténet egyedi értelmezései egy sajátos magánmitológián keresztül. A szobrok, asszamlázsok és installációk a művészet legkorábbi szakaszaiból emelnek át motívumokat, a willendorfi Vénustól egyiptomi írnok szobrokon át etruszk szarkofágokig, hogy új, mégis hangsúlyozottan archaikusnak ható kontextusba helyezze őket. A szarkofágra friss virág kerül, az élő kultusz és emlékezet jeleként, az írnokok pedig térdükön apró figurákkal mintha egy általános nagycsaládi jelenet részesei lennének, ahol jelen vannak a gyerekek, az ünnepi vacsora és a háziállatok (házi istenek?) is.

Tranker művei egyszerre hangsúlyozzák a meghittséget és a kultuszt, láthatunk temetést, illetve megfejthetetlen eseményeket is, ahol az általános emberi kapcsolatok (a kézfogás vagy éppen az összegyűlés) kerülnek a középpontba. A történelmi jelleget erősíti az anyaghasználat is: a papírmassza és a zúzott kő elegye önmagában is eltávolító hatású: szokatlannak hat, és tudattalan konnotációkon keresztül is ősiséget idézi. Az *Ősi tálak* tovább bonyolítja a koncepciót, és el is távolít az ábrázolástól azáltal, hogy néha a jeleneteket sohasem volt edényeken, mint díszítőelemeket mutatja bel, ezáltal az ábrázolást magát ábrázolja.

Ezzel a megoldással Tranker művei túllépnek önmagukon, és a tárgyalkotás és a művészet viszonyára, azaz arra a sajátos muzealizációs folyamatra kérdeznének rá, ami a valaha volt rituális funkciójú tárgyakat múzeumba helyezte, hogy eredeti rendeltetésük helyett egy sajátos forma- és stílustörténeti rendbe kényszerítse őket. Ami eredetileg egy vallás kegytárgya, talán élő istene volt, a múzeumban történeti példává válik. Bizonyos szempontból Tranker művei azonban megfordítják ezt a folyamatot, és a múzeum vagy galéria esztétikai terébe kényszeríti be a mitológiai, vallásos gondolkodást. Ezt erősíti az a tény is, hogy az egyedi utalások helyett a művek az univerzálisra teszik hangsúlyt, az óhatatlanul is individualizált emberi arcok helyett absztrakt maszkokkal vagy majomportrékkal hangsúlyozva az általános emberit. A művek így saját aurát nyernek, mintha a mitológia még mindig közös tudás, összekötő kulturális elem lenne. Az ábrázolt jelenetek mindig hangsúlyozottan egyszerűnek tűnnek, archetipikusnak, ami egyszerre kelti a meghitt ismeretség és a kezdeti tisztaság érzését, azaz az általánosan emberi illúzióját.

Tranker Kata: Az anyatermészet lovasai